

svibanj 2024.

Pohod

ISSN 2706-5197

broj 18.

TROMJESEČNIK UDRUGE HRVATSKA ZA ŽIVOT

U ovome broju:

DOKTOROV KUTAK

dr. Milan Stanojević:

Život prije rođenja:
fikcija ili stvarnost ili
jesmo li astronauti
prije rođenja?

ŽIVOT, DAKLE, BIRAJ

vlč. Ivan Benaković:

Život kao temeljni zakon
biblijske baštine

**OPROSTOM
OSLOBOĐENE**

Helien Čoko:

Što je to noć?

POSVOJENJE

Zvonimir Leskovar:

Devet godina i devet
mjeseci čekanja

NAŠI MOLITELJI

Lucija Salaić:

Bože, što želiš od
mene?

SVJEDOČANSTVO

Marija Šimičić:

Na putu u moju
Obećanu zemlju

BESPLATAN PRIMJERAK

Ovaj tromjesečnik dar je zajednici
za izgradnju kulture života.

40 GODANA ZA ŽIVOT
HRVATSKA
10 GODINA

Uvodna riječ predsjednika udruga »Hrvatska za Život«

Dobro sam se nasmijao anegdoti koju u svojoj knjizi donosi jedan kanadski motivacijski govornik. O čemu se radi?

Piše da je trenirao atletsku disciplinu »skok s motkom«. Na jednom natjecanju komentator ga je prozvao s podsmijehom nakon što je već dvaput srušio letvicu i imao još samo jedan pokušaj. Da bi se dokazao svima koji su mu se smijali, skupio je svu snagu, potrčao, odletio visoko i, ne osjetivši letvicu, žmireći sletio »pobjedonosno« na strunjaču. Okrenuo se i vidio da je proletio ispod letvice. To se mnogima od nas događa, gotovo svakodnevno.

U mladosti sam iznosio tati »nemoguće« ideje i želje, a tata bi mi odgovorio: »Sine moj, ostavi se ćorava posla. I ja bih htio biti pilot, ali nisam za to.« Ili: Jednom sam sa svojim prijateljem (zvao se Krnić) otišao profesoru gitaristu sa željom da naučimo svirati gitaru. Da bi provjerio kakav nam je sluh, zatražio je da otpjevamo početne stihove pjesme *Marjane, Marjane, ča barjak ne viješ...* »Hajde da vas čujem. Prvi ti« i pokaže rukom na mene. Kad sam počeo pjevati, odmah me prekinuo riječima: »Dosta! Ovo nije pjevanje, ovo je zavijanje.« Okrenuo se zatim mome prijatelju i rekao: »A sad ti!« Kad je on počeo pjevati, profesor se stresao i dlanovima zatvorio uši: »Ti si gori od njega: ti ne zavijaš, ti reveš.« Na kraju je odmahnuo rukom rekavši: »Vas dvojica niste imali pametnijeg posla nego da dođete k meni, da me zavitlavate, je li? Hajde, ne gubite vrijeme. Nije ovo za vas.« Govorim, dakako, provjerljivo o nečijoj neta-lentiranosti, a ne o subjektivnom dojamu.

A sad, da iznesem vlastiti slučaj. Unatoč mnogim drugim darovima, bio sam frustriran što nemam dar za glazbu, što nemam bolje razvijen sluh. Vježbao sam bez uspjeha. Naposljetku sam se okrenuo drugim darovima i oslobodio toga »ropstva«. Zato dobro shvaćam sve one koji su se našli u slijepoj ulici silujuć i maltretirajući vlastito biće ne bi li postigli nešto za što objektivno nemaju potrebne sposobnosti. Pate se umjesto da ostvaruju darove koje u izobilju posjeduju. Što je tome uzrok, ne znam. Samo znam da nije ugodno biti u takvom stanju.

No puno gori problem od ovog jest biti nadaren, odazvati se svome pozivu i preokrenuti svoje talente u svjesno činjenje zla. Kad ovo govorim, mislim na osviještene, a ne na neosviještene; mislim na sjajne ginekologe koji vrše pobačaje ili potiču uporabu abortivne kontracepcije.

Koliko li je takvih koji su trudnicama savjetovali ili ih doslovno nagovarali na pobačaj bolesnog djeteta. Zar bolesno dijete nije potrebnije veće ljubavi negoli zdravo dijete?! A koliko li mi je tek majki posvjedočilo da su rodile potpuno zdravu djecu unatoč tome što su bile nagovarane na pobačaj jer im je bilo rečeno da nose »bolesno« dijete! A koliko li mi je tek majki posvjedočilo da su rodile dijete s nekom poteškoćom, ali da nikad nisu požalile zbog toga!

Svjesno činiš zlo, a poslan si činiti dobro... dobio si dar... pozvan si na odgovornost... svladao si potrebno znanje i umijeće... čuo Božji glas u sebi (savjest) i na sve se oglušio. Zar to nije zastrašujuće!? Dolaze mi na pamet Isusove riječi: »Blago mirotvorcima, pravednicima, uplakanima... Jao onima...« Jao njima, jao njima ako se ne obrate.

Na pamet mi također dolaze sposobni i utjecajni ljudi u zakonodavstvu, politici, kulturi i drugdje koji zagovaraju pobačaj ili šute o tom bolnom pitanju. Kao da će ga šutnjom otkloniti! Teško mi je dalje promišljati. Vraćam se zato još jednoj anegdoti, koju mi je kazivao moj djed Ante, a koja dobro ilustrira ponašanje onih koji izbjegavaju svoju dužnost.

Okupilo se više ljudi iz sela da okopavaju vinograd. Među njima je bio jedan koji nije ništa ozbiljno radio, osim što je stalno smišljao načine kako da izbjegne teže poslove. Tako je bilo i taj put. Napravi se budalastim i počeo udarati motikom po lozi. Proljeće je, izbili prvi pupovi na lozama. Od njegovih udaraca pupovi otpadaju s loze. »Šta to radiš? Uništiti ćeš lozu! Zar ne znaš da je u tim pupovima već sada sadržano slatko grožđe i opojno vino? Toliko ti je godina, a to još nisi naučio!« Lijenčina, glumeći da se naljutio, baci motiku i napusti vinograd.

Koliko li je danas onih koji, da bi izbjegli odgovornost i svoje ljudsko poslanje, napuštaju vinograd? Mnogo i premnogo. Zatvaraju oči i poput malene djece govore: »Nema me, ne vidiš me!« a znaju da oni nisu djeca, nego odrasli ljudi, koji »zaboravljaju« da je onaj otpali pup s loze maleno pobačeno dijete u kojem je ubijen budući vinogradar, pekar, postolar, medicinska sestra, liječnik, arhitekt, filozof, znanstvenik, svećenik, Papa...

I do kada ćemo tako? – upitajmo se svatko od nas posebno i svi zajedno.

Ante Čaljkušić

Pohod: magazin za život, tromjesečnik udruge »Hrvatska za Život«

Svibanj 2024. - 18. broj

Izdavač: Hrvatska za Život, Đorđićeva 6, 10 000 Zagreb

Glavni urednik: dr. sc. Krunoslav Puškar

Članovi uredništva: Ante Čaljkušić, Lidija Dugan, Petra Milković i Marija Šošić

Autori: vlč. Ivan Benaković, Helien Čoko, Zvonimir Leskovar, Lucija Salaić, dr. Milan Stanojević, Marija Šimičić

Grafička obrada: Petar Krešimir Čavar

Programiranje: Mladen Abaz

Fotografija na naslovnici: Renato Hudinec

Pretplata na časopis:

40danazazivot@gmail.com
ili 091 724 1044 (Dijana)

Zabranjeno je svako umnažanje, objavljivanje i distribuiranje cijelog ili dijela ovog časopisa bez dozvole uredništva.

Donacija za udruhu »Hrvatska za Život« - IBAN: HR48 2340 0091 1106 9825 3
(za inozemstvo: SWIFT PBZGHR2X)

U ovome broju:

DK

3-4

DOKTOROV KUTAK

dr. Milan Stanojević: Život prije rođenja: fikcija ili stvarnost ili jesmo li astronauti prije rođenja?

ŽDB

5-6

ŽIVOT, DAKLE, BIRAJ

vlč. Ivan Benaković: Život kao temeljni zakon biblijske baštine

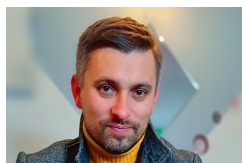

OO

7-8

OPROSTOM OSLOBOĐENE

Helien Čoko: Što je to noć?

P

9-10

POSVOJENJE

Zvonimir Leskovar: Devet godina i devet mjeseci čekanja

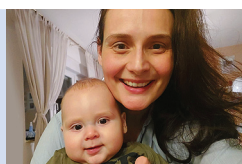

NM

11-12

NAŠI MOLITELJI

Lucija Salaić:
Bože, što želiš od mene?

S

13-14

SVJEDOČANSTVO

Marija Šimičić:
Na putu u moju Obećanu zemlju

Riječ glavnog urednika

Dragi čitatelji, pred vama je 18. broj prvog hrvatskog *pro-life* časopisa *Pohod*. Zanimljivo je da upravo u 10. godini djelovanja udruge »Hrvatska za Život« i inicijative »40 dana za život« i *Pohod* slavi jednu svoju obljetnicu – svoju »punoljetnost«.

Naravno, naš tromjesečnik *Pohod* izlazi tek pet godina, a ne 18, no u ovih je pola desetljeća, iz broja u broj, sazrio u vodeći časopis za život u našoj regiji, pa i šire, čemu su doprinijeli brojni znanstveni i stručni članci, ali i brojna dirljiva i poticajna svjedočanstva.

U ovome broju naglasak je upravo na svjedočanstvima. Svjedočanstvima osoba koje su imale iskustvo namjernog pobačaja, osoba koje su imale iskustvo spontanog pobačaja, osoba koje su se borile s plodnošću, osoba koje su se ohrabrile i odlučile za posvojenje, osoba koje su postale beskompromisni borci za život u svakom pogledu.

Ako malo bolje razmislimo, nema jačeg oružja od osobnog svjedočanstva. Kad je autentično, svjedočanstvo je prava evangelizacijska bomba koja može razoružati i najokorjelog zagovornika prava na pobačaj. Siguran sam da će i ova moćna svjedočanstva doprinijeti razmontiranju pobačaja i njegovu skorom prestanku.

Počašćen sam što je Providnost odlučila da upravo ja budem taj koji će urediti sva ova svjedočanstva, ali i sve dosadašnje članke u posljednjih pet godina. Radovao me svaki broj koji bi izašao i koji bi naišao na odobravanje brojnih čitatelja. Nekima su ovi članci doslovno promijenili život. Zbog svega toga smatram da je moja misija kao prvog glavnog urednika uspješno izvršena.

Da, dobro ste pročitali. Nakon dugog promišljanja i razlučivanja odlučio sam da će ovo biti moj posljednji broj kao glavnog urednika. Naime, Gospodin me šalje u neke druge projekte i neke nove borbe, u kojima ću se sasvim sigurno s ponosom i zadovoljstvom moći osvrnuti na svoje petogodišnje iskustvo rada na *Pohodu*.

Međutim, bez obzira na promjenu, vjerujem da će ovaj časopis pod drugim uredništvom i s Božjim blagoslovom samo rasti i širiti evanđelje života. Tko zna, možda će upravo djevojčica s naslovnice nastaviti očevim stopama.

dr. sc. Krunoslav Puškar

DOKTOROV KUTAK

Život prije rođenja: fikcija ili stvarnost ili jesmo li astronauti prije rođenja?

Piše: dr. Milan Stanojević

Stari Kinezi smatraju da su ljudi stariji devet mjeseci od onoga što zagovara zapadna civilizacija jer oni računaju dob čovjeka od začeca. I čini se da su u pravu jer čovjek svoj razvoj započinje mnogo ranije od dana rođenja. Ovdje neću govoriti o kontroverznom pitanju početka ljudskog života nego o tome kako ustvari postoji kontinuitet ponašanja ljudskog bića od života u maternici pa sve do trenutka dok se ne rodimo i započnemo ovaj nama poznati život.

Život u maternici uvijek je bio pomalo tajnovit jer je bio nevidljiv i skrovit, a majka je često maštala o tome kako izgleda dijete koje nosi, kako mu je u tome njegovu svijetu i kako ono izgleda. Često je komunicirajući sa svojim djetetom na razne načine (govorom, dodirom, mišlju, maštanjem) nastojala sebi približiti svijet djeteta koje nosi, a njemu opet približiti ovaj svijet u kojem ona živi. Iz toga bi moglo proizaći da su ti svjetovi različiti. I doista jesu! To smo saznali zahvaljujući mogućnosti zavrivanja u intimu života u maternici ultrazvukom koji nam je u gotovo sedamdeset godina otkrio mnoge zanimljive pojedinosti o životu nerođenih.

Razvoj djeteta prije rođenja odvija se u drukčijem okruženju. Najvažnije razlike tog okruženja u maternici u usporedbi s onim u kojem živimo nakon rođenja mogli bismo sažeti u četiri točke: voda, toplina, nedostatak kisika i mikrogravitacija ($G < 1$). Nerođeno dijete pliva u plodnoj vodi, čija se količina povećava negdje do sredine trudnoće, kada stagnira, a pred porod se smanjuje. U vodi postoji određena sila uzgona koja olakšava kretanje nerođenog djeteta. Uz to ono guta plodnu vodu koja na neki način predstavlja hranu za stanice probavnoga trakta, a uz to potpomaže i rad bubrega jer nerođeno dijete u maternici mokri. Što se tiče topline, nerođeno dijete živi u temperaturi koja je otprilike $37\text{ }^{\circ}\text{C}$ i više, što su idealni uvjeti za odvijanje mnogih biokemijskih i drugih procesa čovjeka u razvoju. Nerođeno dijete živi u maternici potpomognuto funkcijom važnog privremenog organa, posteljice. Očit je nedostatak kisika kod nerođenog djeteta, čije je zasićenje krvi kisikom otprilike 70 %, za razliku od zasićenja krvi već pet minuta nakon rođenja koje je preko 90 %, dok je ono u odrasla čovjeka 95 % i više. Kako bi savladalo nedostatak kisika, srce nerođenog djeteta mora kucati brže kako bi moglo zadovoljiti potrebe za kisikom pumpajući krv

dr. Milan Stanojević

koja je slabije zasićena kisikom. Uz to, krv nerođenog djeteta ima više fetalnog hemoglobina koji mnogo lakše otpušta kisik i tako omogućuje učinkovitiju opskrbu organizma kisikom.

Čini se da su sve te četiri točke vrlo važne za ljudski razvoj prije rođenja, a fascinantno i pomalo je mističan podatak da je mikrogravitacija potrebna kako bismo se normalno razvili u jedinku sposobnu za život izvan maternice. Čini se kao da smo poput astronauta prije rođenja, pa se ta hipoteza naziva »astronaut hipoteza«. Za pravilan motorički i svaki drugi razvoj prije rođenja presudna je upravo mikrogravitacija. U takvim se uvjetima mnogo lakše kretati u maternici, no što se više približava porođaj, to se količina vode smanjuje pa se i gravitacija povećava, odnosno približava se broju jedan (1 G).

Prije rođenja mikrogravitacija omogućuje nerođenom djetetu vrlo elegantno i lagano kretanje, što je važno zbog slabosti mišića u kojima se nalaze različita mišićna vlakna. Prema »astronaut hipotezi«, u ljudskom organizmu postoje mišićna vlakna različite brzine: brza vlakna omogućuju vrlo brze pokrete dok smo u maternici i dok smo mladi, dok se sa starošću broj brzih vlakana smanjuje, a povećava se broj sporih mišićnih vlakana koja su odgovorna za spore i pomalo nespretne pokrete. Ta hipoteza ima uporište u promatranju nerođenog djeteta ultrazvukom u kojem se vidi da se ono na početku trudnoće giba brzim i kratkim pokretima, a prema kraju trudnoće se vide elegantniji, dulji i smireniji pokreti. U maternici nerođeno dijete može i zijevati, iako nitko ne zna zbog čega zijeva i o čemu zijevanje svjedoči (kao i nakon rođenja, uostalom). Nerođeno dijete može u maternici i plakati, što vjerojatno znači da je zbog nečega tužno, a to slično i nama dobro poznato ponašanje pokazuje i novorođenče. Neki su pokreti poput pokreta zabacivanja glave prema unatrag (retrofleksija glave) u maternici mogući bez nekih posljedica, dok nakon rođenja isti pokret može izazvati burnu reakciju zbog nespremnosti novorođenčeta na izloženost gravitaciji koja je u maternici bila slabija i manja od jedan. Kad se rodimo, nismo sasvim spremni na izloženost gravitaciji s kojom se borimo gotovo godinu dana dok je ne savladamo i dok ne stanemo na dvije noge i počnemo hodati.

Borba s »tiranijom gravitacije« nakon rođenja ima nekoliko različitih faza. U prva četiri mjeseca života primitivnim refleksima dojenče stalno upozorava da je izloženo gravitaciji koju smatra ugrožavajućom. Ranije spomenuto zabacivanje glave u tome razdoblju, iznenadno spuštanje glavice na podlogu, zvučni, vidni i taktilni podražaji mogu izazvati obrambeni refleks obuhvaćanja koji se sastoji od iznenadnog širenja ruku, razrogačivanja očiju koja izrazu lica daju osjećaj straha, a često slijedi plač i pokret obuhvaćanja ručicama. Nema roditelja u koga ta pojava nije izazvala nelagodu, a to je i bila instinktivna namjera novorođenčeta koje je željelo tako upozoriti na opasnost zbog izlaganja gravitaciji koju ono ne zna savladati jer njegovi mišići još uvijek nisu toliko dobro razvijeni da bi opadanje glavice prema natrag mogli zaustaviti. Razvojem kontrole glavice i jačanjem antigravitacijskih mišića, za što je potrebno gotovo četiri mjeseca, taj se refleks obuhvaćanja gubi. Čini se da posebno mjesto u tome procesu ima tzv. spontana (opća) pokretljivost nerođenog djeteta koju je otkrio Heinz Rudi Prechtel iz Graza koji je cijeli svoj život posvetio proučavanju te pokretljivosti.

Spontana pokretljivost nerođenog djeteta može se ultrazvučno primijetiti u maternici s otprilike 7 do 8 tjedana. Od toga razdoblja pa sve do postmenstruacijske dobi od 50 do 60 tjedana (kronološka dob dojenčeta od 10 do 20 tjedana ili 2,5 do 5 mjeseci) ti spontani pokreti utječu na ponašanje koje nije pod kontrolom volje, već njime prema teoriji upravljaju generatori u mozgu koji nisu smješteni u njegovoj kori. Razvojem voljnih pokreta ti spontano generirani pokreti nestaju, jer su izvršili svoju razvojnu ulogu. Njihova najveća vrijednost jest to što se javljaju tijekom tako dugog razvojnog razdoblja te se promatranjem njihovih poremećaja mogu katkad predvidjeti neurološki poremećaji. Postoje tri vrste tih pokreta: oni koji se pojavljuju pretermalno, odnosno prije dosezanja zrelosti za život izvan maternice (pretpostavlja se da je to otprilike 37 tjedana), potom se pojavljuju pokreti uvijanja, a nakon njih se pojavljuju pokreti vrpoljenja. U istraživanjima je dokazano da poremećaji spontanih pokreta vrpoljenja predstavljaju vrlo pouzdan pokazatelj za predviđanje neuroloških poremećaja. Iako su ovi pokreti vidljivi i golim okom, njihova se analiza vrši nakon njihova snimanja pomoću ultrazvuka prije rođenja ili kamere poslije rođenja tako da se pregledaju video isječci u trajanju od 3 do 5 minuta svakog pojedinog djeteta koje se prethodno snimalo otprilike pola sata. Taj posao zahtijeva poprilično mnogo vremena, pa se sada istražuje kako bi u analizi ovih pokreta mogla pomoći umjetna inteligencija.

Za ponašanje nerođenog djeteta u maternici koristi se u posljednjih petnaestak godina četverodimenzionalni (4D) ultrazvuk. Promatranjem pokreta u različitim razdobljima trudnoće možemo ustanoviti jesu li pokreti nerođenog djeteta normalni ili nisu, što može pomoći u određivanju neurološke normalnosti za kasniji

psihomotorički razvoj. Postoji probirni test kojim se znanstvenici i kliničari služe za promatranje ponašanja nerođenog djeteta na osnovu kojeg se može odlučiti jesu li pokreti ploda pravilni, nepravilni ili granični. Test se zove Kurjakov antenatalni neurološki test (KANET) i sastoji se od promatranja osam parametara ponašanja, što pomaže u razlikovanju normalnog od abnormalnog ponašanja nerođenog djeteta. Kod nerođene djece koja se ne ponašaju pravilno treba dijagnosticirati radi li se ili ne o neurološkom poremećaju jer je KANET test probira, a ne dijagnostički test.

Nakon 168 do 182 dana (24–26 tjedana), nerođeno dijete ima sve potrebne sinapse za osjet boli u mozgu. Već s 203 dana (29 tjedana) mogu se registrirati moždani valovi s površine glave koji svjedoče i dokazuju da moždana kora registrira bol. Odgovor moždane kore na bol može se ustanoviti čak i ranije, već sa 175 dana (25 tjedana), još osjetljivijim metodom kao što je spektroskopija blizu infracrvenog zračenja. 4D ultrazvukom nađeni su izrazi lica nerođenog djeteta poput onih u djece koja trpe bol. Nerođeno dijete može promijeniti učestalost, obrazac i koordinaciju pokreta kao odgovor na senzorne izazove, dok zadržavanje informacija iz motoričkog iskustva i motoričkog učenja može doprinijeti normalnom motoričkom razvoju u maternici.

Naučili smo iz istraživanja 4D ultrazvukom da je nerođeno dijete sposobno za planiranje akcija i učenje, što znači da bi ono moglo imati svjesnost i svijest. Iz dosadašnjih istraživanja proizlazi da je život nerođenog djeteta u maternici dramatičan i bogat različitim iskustvima, što vjerojatno ne bi bilo moguće bez razvoja fetalne svijesti i svjesnosti. Svjesnost je sposobnost neposrednog poznavanja i identificiranja, osjećanja ili osvješćivanja događaja, što znači da je netko svjestan nečega, informirajući okolinu o tome kroz određeno ponašanje. Unatoč tome što mnogi istraživači razmišljaju o svjesnosti kao o svijesti, nije sasvim jasno jesu li svjesnost i svijest sinonimi. Prema nekima svijest se sastoji od dviju komponenata: svijesti koja je sadržana u svijesti i uzbuđenosti koja opisuje razinu svijesti. Svijest i uzbuđenost uglavnom su u pozitivnoj korelaciji, što znači da sa smanjenom uzbuđenosti opada i svijest. Nerođeno dijete prije rođenja vjerojatno izražava emocije, a njegova je pokretljivost ciljana i isplanirana.

Proučavajući ponašanje nerođenog djeteta pomoću 4D ultrazvuka, nagađamo o njegovoj svijesti i kognitivnoj funkciji, pokušavajući se upoznati s njegovim emocionalnim životom i njegovom spremnošću da se nakon rođenja odvoji od majke i okoliša u kojem se poput astronauta lakše kreće i živi te započne samostalan život kao dijete – novi pojedinac. Čini se da smo 4D ultrazvukom uspjeli zaviriti u tajanstveni svijet prije rođenja koji je misteriozan, ali istovremeno i vrlo bogat i dinamičan, kao i interaktivan, što potvrđuju mnoge majke, ali i znanstvena istraživanja.

Prvi koraci roditeljstva sjajna je monografija dr. Stanojevića, jednog od autora knjige, koja odgovara na sva moguća pitanja sadašnjih i budućih roditelja. Pomoću ovog QR koda možete saznati više o sadržaju same knjige, ali i o tome kako je naručiti.

ŽIVOT, DAKLE, BIRAJ

Život kao temeljni zakon biblijske baštine

Piše: vlč. Ivan Benaković, profesor Svetog pisma na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Đakovu

Govoriti o zakonu bilo koje vrste u društvu koje se s istim zakonom želi uhvatiti u koštac služeći se slobodom kao temeljnim argumentom protiv istog zakona je uistinu teško, ako ne i nemoguće. Iz istog razloga nije zgorega prisjetiti se sličnog problema koji je bio stavljen i pred sam židovski narod te je na više mjesta potvrđen biblijskim tekstovima bilo Starog bilo Novog zavjeta. Tako, primjerice, sam Krist biva doveden pred pitanje – je li subotom dopušteno spasiti život ili pogubiti život (usp. Mk 3, 1–6; Mt 12, 9–14; Lk 6, 6–11). Jednima ova evanđeoska perikopa služi da prikažu Krista kao liberalnog mislioca koji dokida židovsku tradiciju iz koje, gle, čudom sam proizlazi te joj je vjerni sljedbenik još od rođenja. Drugima je ista scena dokaz da je Krist samome zakonu dao dodatni smisao, odnosno da je produbio smisao istog zakona. Jer pristajanjem na spašavanje života Krist je na neki način spasio i zakon jer sam zakon, da bi bio vrijedan pozornosti, mora imati razumsku komponentnu bez koje sebe dovodi do besmisla.

Razumska komponenta o kojoj je riječ svoj sadržaj ima u nečemu što je temeljni biblijski zakon, a to je očuvanje života (usp. Pnz 30, 15–20). Na ovaj je način jasno da će tzv. ukidanje subotnjeg zakona o mirovanju i neradu biti besmisleno ukoliko čovjeku prijete smrt, odnosno uminuće života. Stoga istinski shvaćena biblijska perikopa o zakonu subotnjeg počinka u susretu s pitanjem zakona o opstanku ljudskog života ne biva dokinuta, nego je ona nešto što bi stari Grci nazvali *adīaforom*. To će reći da se jednoj stvarnosti pridaje manje značenje u susretu sa stvarnošću koja je radikalno nadilazi. Zato je za evanđeoskog pisca pitanje o mogućnosti ili nemogućnosti liječenja subotom nešto što u sebi ne po- gađa bit problema, nego je tek jedan vidik promatranja stvarnosti. Krist se time pokazuje kao onaj koji uvijek vidi cjelokupnu sliku te na taj način ne griješi ukoliko čovjeka liječi subotom i time mu daje novi život.

vlč. Ivan Benaković

Sv. Pavao u Prvoj poslanici Korinćanima, kada na sličan način promišlja o smislu braka i života u celibatu poradi kraljevstva nebeskog, služi se jednim primjermom *adīafore* (usp. 1 Kor 7). Naime, za Pavla je stvar jasna – živjeti djevičanstvo i živjeti bračni život nisu stvarnosti koje se izdižu jedna iznad druge, nego su stvarnosti kroz koje čovjek lakše postiže ono što je temeljno, a to je zajedništvo s Kristom. Jer bilo da se živi brak, bilo djevičanstvo u redovničkom ili svećeničkom pozivu, treba se živjeti nepodijeljena srca usmjereno na Krista. Tako se istinski usmjerava svoj život prema punini života koja onda čovjeka raduje i daruje mu smisao.

Sve dosad navedeno samo potvrđuje da je lijepo živjeti i na taj način sebe usmjeravati prema punini života u Kristu. Život u tijelu na taj način nije tamnica duše kako su govorili neki filozofi, nego je mjesto odluke za život u vječnosti. Znakovito je stoga kako francuski filozof i dramaturg Fabrice Hadjadj u svojoj knjizi *Zemlja staza nebeska* govori kako se do neba ne dolazi čekanjem sreće jednoga dana nego životom na zemlji. Zemlja tako nije tek put prema nebu. Ona je već sada dokaz da Bog jest te da čovjeka u tijelu poziva na kušanje radosti koju će istinski živjeti u punini tek u Bogu. No čovjek ranjen životom na zemlji vrlo lako pomisli da je bolje što prije otići te već jednom živjeti život odsustva boli i patnje. Ipak, Bog u Kristu pokazuje da se do neba dolazi tek istinskim suzvučjem s Bogom u tijelu, odnosno na zemlji. Iz tog su razloga ljudsko tijelo i ljudski život neprikosnovena vrijednost.

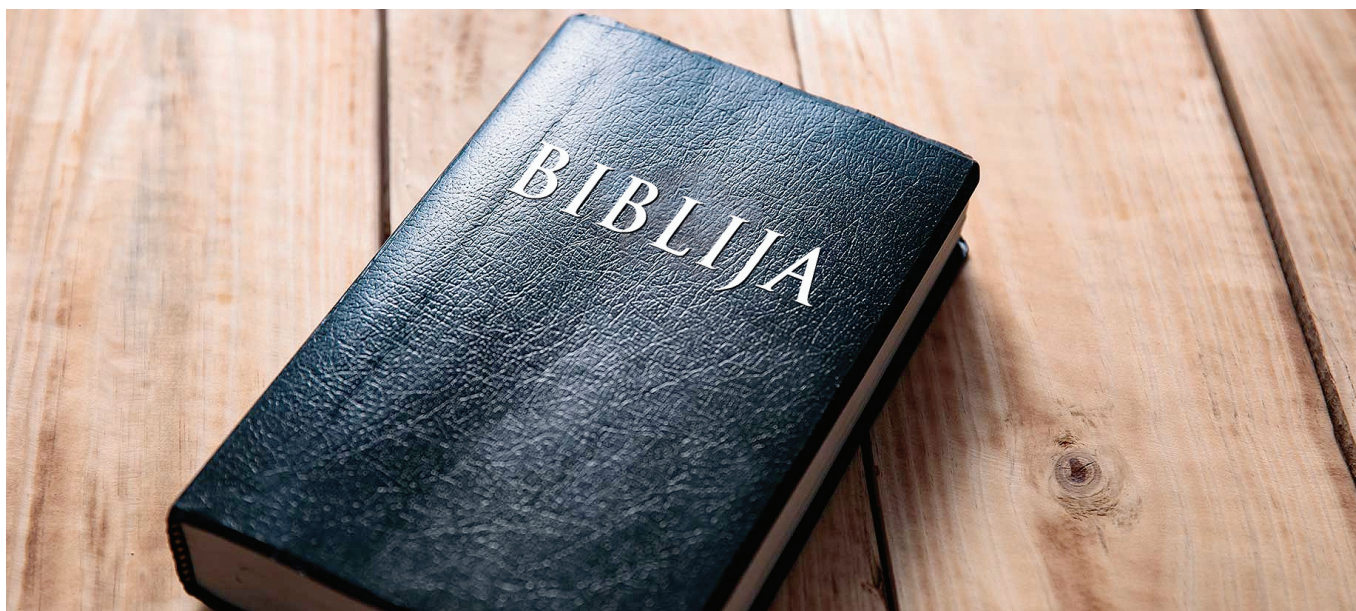
Kakav god život u tijelu bio, on vrijedi. Jer po njemu se dolazi do istinskog života u Bogu. To je, kako je bilo vidljivo u samome početku promišljanja, bilo i Isusu posebno na srcu. Htio je prikazati da se svaki zakon koji bi se protivio životu u tijelu ne može smatrati smislenim jer krši vezu ljubavi između Boga i čovjeka. Naime, i sam Krist dolazi na zemlju u tijelu. Mogavši zasigurno izabrati i drugi put, On dolazi u tijelu. Razloga za takav prilazak čovjeku je mnogo, no čini se kako je jedan suvisao. On se krije ni više ni manje nego u činjenici da čovjek kao biće emocija, boli i patnje, osjeća i dodira, može spoznati stvarnost jedino na način dodira s onim koji mu je sličan i doista blizak. Krist bijaše upravo takav te je time autentični prikaz Božje brige za čovjeka.

I tako, dok jedni muku muče da dođe do začeca te uviđaju da nisu gospodari života, drugi pak u potvrđivanju svoje slobode istome životu pristupaju na odveć banalan način te ga jednim osobnim činom gase.

Krist je pokazao brigu za čovjeka koji je krhak i malen te je potreban Kristove krhkosti i ljubavi. Iz tog razloga ne bi trebao postojati zakon koji bi tu istu ljubav ograničavao. Jer upravo je sloboda ona koji bi trebala garantirati očuvanje ljubavi i istinske brige za čovjeka. No prečesto upravo sloboda postaje prepreka iskrenoj

brizi za čovjeka jer i sama biva shvaćena na krivi način lišena svake transcendentalne dimenzije. Time se potvrđuje naslov nedavno objavljene knjige slovenskog filozofa Slavoj Žižeka. On u jednoj od svojih posljednjih knjiga promišlja o slobodi kao neizlječivoj bolesti. Time knjigu naslovljava: *Sloboda – neizlječiva bolest*. U ovome promišljanju koristimo samo naslov te knjige jer se čini da daje dijagnozu suvremenog društva.

Društvo u kojem čovjek danas živi kao da uvijek iznova želi zakone temeljiti na slobodi, no slobodi lišenoj svake onostranosti. Time sami čovjek ne biva ništa veće biće od čuvene Aristotelove političke životinje (*zoon politikon*). One koja uviđa vlastitu bol zakonima koje sama donosi. Istodobno im se divi dok gleda kako njihova djeca streme k osobnom samoubojstvu. Jer lišeni nadnaravnog bivaju svedeni na bića koja zadovoljavaju svoje nagone. A sve, čini se, potječe iz krivo shvaćenog koncepta slobode. Koncepta koji potvrđuje čovjeka kao mjeru stvari. Čovjek može biti mjera stvari, no u ovom je kratkom radu bilo vidljivo u kojem smislu. Jedino u smislu da mu se potvrdi neprikosnovenost vrijednost i vrijednost osobe, no ni u kojem slučaju u smislu da isti čovjek zbog vlastitih interesa postane onaj koji je apsolutni kreator života. I tako, dok jedni muku muče da dođe do začeca te uviđaju da nisu gospodari života, drugi pak u potvrđivanju svoje slobode istome životu pristupaju na odveć banalan način te ga jednim osobnim činom gase. I, na koncu, i jednima i drugima preostaje, čini se, samo jedno – okretanje Kristu koji je ujedno liberal jer u slobodi krši subotnje zakone, ali je i onaj koji kršenjem subote pokazuje na koji način kušati slobodu, a istodobno ne oboljeti od iste.

Vlč. Ivan Benaković bio je jedan od govornika na promociji naše knjige *Argumentirano za život u Slavenskom Brodu*. Pomoću ovog QR koda možete pročitati njegove dojmove knjige, ali i njegov stav prema obrani nerođenog života.

OPROSTOM OSLOBOĐENE

Što je to noć?

Piše: Helien Čoko,
predsjednica udruge »Betlehem« – Šibenik

»Što je to noć? To je nepoznavanje Boga, zbog čega činimo puno pogrešaka. U noći se vrlo lako spotakne i padne. Kad počnemo slušati Božju Riječ, naziremo tko je Bog, a tko smo mi. Tako ulazimo u svitanje. Vidi se nešto, ali slika stvari i osoba još uvijek nije bistra. Hoda se polako i s poteškoćama. Teško se odvojiti i udaljiti od mnoštva i uvijek postoji napast da se vratimo u noć. Nastavljajući sa slušanjem i vršenjem Riječi Božje, s milošću Isusa Krista stižemo do zore, a ustrajnost na putu vjere nas dovodi do svjetla dana.« Otac Lorenzo Montecalvo – *Sjeme*

Odrastala sam kao neželjeno dijete oca kojeg nikad nisam upoznala i uz distanciranog i nepristupačnog očuha. Rano djetinjstvo provela sam kod bake koja je bila i ostala jedini izvor pažnje i ljubavi, jer je moja majka gradila novu obitelj, mene kontrolirala kod bake, uz objašnjenje da me nema tko čuvati dok je ona na poslu. Ja sam u njezinu životu tada bila uglavnom gost. Toj meni stranoj, ali žuđenoj obitelji, »priključena« sam u 5. razredu osnovne škole. Tako sam, to danas znam, oblikovana u osobu koja nastoji ispunjavati tuđa očekivanja da bi bila prihvaćena, s jakim strahom od odbačenosti, a u nepoznavanju iskrenog i jednostavnog odnosa s bližnjima najčešće sam se osjećala krivom. Mama je prema meni imala strog i nadzirujući stav koji je u meni stvarao sudare straha i ljutnje. Vjerski odgoj nisam imala (kradomice sam krštena na Gospu Lurdsku, 11. veljače 1962.), o Bogu ništa nisam znala, a tako ni o ranama bližnjih kroz čiju su izranjenost nastajale i moje rane.

Takva sam bila kao stvorena za ovisničke veze. Izrazito osjetljiva, puna čežnje za ljubavlju, spremna opravdati i loše odnose. Budući da sam bila navezana na bližnje, kad bih uočila ono što je bilo zlo, ignorirala bih to jer je tako bilo lakše. Prijekor onog unutarnjeg Božjeg glasa nisam htjela čuti jer je on donosio mučnine i bio poziv na promjenu i hrabrost, a ja sam se ipak najbolje snalazila u kukavičkom dodvoravanju. U gimnazijskim sam danima započela vezu koja je trajala 5-6 godina, a koja je okončana tako da sam, ranjena, na »izdaju« i preljub uzvratila preljubom s oženjenim muškarcem koji je bio stariji od mene 20 godina i u kojem sam vjerojatno tražila i ljubav i oca. Ovaj uvod ne služi da bi to opravdao, već pokazao moju nemoć za hrabro i istinsko suočavanje

Helien Čoko

sa stvarnošću pa i s osobnim željama. Ubrzo sam u toj nedopuštenoj vezi ostala trudna. Šok, pritisnuta strahovima, ljudskim obzirima, bez podrške, sama u mucu i tjeskobi, ne vidjevši drugi put i izbor, izmučena, radim pobačaj. Sakrivam grijeh drugim mnogo strašnijim grijehom.

Tada nisam znala da moji problemi nisu nestali nego da su zapravo tek počeli. Danas znam da je pobačaj bio početak moje depresije, neobičnog praznila, kronične tuge i otuđivanja.

Naravno, tada nisam znala da moji problemi nisu nestali nego da su zapravo tek počeli. Danas znam da je pobačaj bio početak moje depresije, neobičnog praznila, kronične tuge i otuđivanja. Osjećala sam se bijedno i povrijeđeno, krivo, jadno, tupo. Povrijedila sam savjest, ženu i majčinstvo u sebi, duboko ranila dušu, duh i tijelo s bolnim posljedicama. Istu priču može ispričati svaka žena koja je prošla kroz

užas pobačaja, ali apsolutno istu, naravno pod uvjetom da nađe snagu suočiti se s tim. Međutim, u tom žalosnom vremenu ja ustrajem na svom obrascu ponašanja, ostajem u istoj vezi. Nakon šest mjeseci ponovno dolazi trudnoća, ponovno košmar i užas pobačaja, jer sve su okolnosti iste, ja sam ista, s tim da se nakon ovog pobačaja razbolijevam od autoimunološke bolesti sistemskog lupusa, koja u nastavku života postaje i ozbiljna prepreka za moje moguće majčinstvo.

Ova veza, s tako teškim teretom dva pobačaja, postaje bračna veza. Naravno, težak i loš brak, nepartnerski odnos, slijepa ulica. Razbijamo se i razdjeljujemo u prostorima zloga. Moj muž nije želio djecu, imao je sina iz prvog braka, a ja sam bila bolesna s ozbiljnom liječničkom opomenom da su u mome slučaju trudnoća i rađanje apsolutno visoko rizični. Pet godina od drugog pobačaja ponovno se događa trudnoća i izravna preporuka liječnika za pobačaj s minimalno ostavljenom mogućnosti za mogući dobar ishod. Novi, treći pobačaj. Nakon tri godine, u mojoj 33. godini, doslovce u vapaju neostvarenog i zapravo očajnički željenog majčinstva, sama, kao lopov, isplaniram trudnoću i ostajem trudna. Uz pomoć dr. Ivana Kuvčića, sedam-osam mjeseci čuvam trudnoću u Petrovoj u Zagrebu. Doživljam prijevremeni porod, carski rez i konačno djevojčicu, kćerkicu Anu. Ni rat, ni bolest ni izostanak svake podrške nisu ništa značili.

Ali, u mom je životu često bio *ali*, kad je Ana imala tri godine, događa se nova trudnoća. Ponovno strahovi, kod kuće užas i izostanak podrške. Opet ostajem sama i u strahu i za moj i djetetov život, za Aninu sudbinu ukoliko mi se što dogodi. Tko će s njom dok sam u bolnici, ako se iz nje uopće vratim, i stalna pitanja: *Zašto niste zadovoljni jer imate dijete i jer ste tada dobro prošli? Što ćete ako vam otkazu bubrezi?* Četvrti pobačaj. Večer prije termina za pobačaj, dok sam je uspavljivala, Ana mi je rekla: »Ajde, mamice, da se igramo kao da si ti moja mala seka.«

Život se vratio u kolotečinu, sve sam duboko sakrila od same sebe, sve donekle opravdala, za sve našla krivce i odgovorne, branila ženino pravo na izbor, puno radila, pomalo se pretvarala u mašinu koja brine o djetetu i mužu prema kojem je samo bujala gorčina, nepoštovanje i neprijateljstvo. Nekoliko teških godina proteklo je uz maminu bolest, demenciju i smrt 2001., u njezinoj 62. godini. U 50. godini otkrivam karcinom na maternici. Nekako me ne čudi, saldo života katastrofâ. Izuzev Anina postojanja, duboki jad i depresija, raspad braka s mnogo problema te susret s molitvama sv. Brigite koje ustrajno

molim za spas mamine duše. U osjećaju krajnje nedostojnosti i posramljenosti polako napuštam noć i nazirem svitanje i neke nove obrise, mučim se s oprostom sebi i konačno počinjem proživljavati snažnu, duboku, ali i pročišćujuću bol zbog svih neznanja, mraka i prestrašnih grijeha protiv života.

Upoznajem dolinu suza, tuđe i svoje rane koje su me dovele do Gospodina. Ne krivim više nikog, postupno opraštam, čini mi se lakše drugima nego sebi, svjedočim istinu Ani o svome životu. Dolazim ispred bolnice u Šibeniku u proljeće 2017. i počinjem moliti za spas začete i nerođene djece te prestanak pobačaja. Božjim čudom i iskreno raskajanim srcem postajem član udruge »Betlehem«, pohađam seminar *Oprostom oslobođene*, pristupam životnoj ispovjedi u sklopu seminara i do kraja svoga zemaljskog života želim svjedočiti o svetosti života koji je dar od Boga. Gladna Božje Riječi i puna neznanja pohađam kateheze za odrasle, koje su zapravo bila priprava za ulazak na neokatekumenski put. Ne protivim se tome Božjem planu, gdje me Bog stavio da promatram braću i sestre otvorene životu, djecu koja od najranijih dana dijele svoj život s Bogom te partnerstvo i zajedništvo u nošenju križa, sa svim ljudskim padanjima i napastima, ali zajedničkog pogleda prema Bogu.

Vrijeme ne mogu vratiti, greške u svome životu ne mogu ispraviti, ali mogu i želim svjedočiti za život i njegovu svetost, a svakako mogu posvjedočiti o užasu pobačaja i pustoši u životu zahvaćenom tim prestrašnim grijehom i dramom savjesti, kako je pobačaj nazvao prof. Tonči Matulić. Danas u mome stančiću, na zidu iznad stola za kojim sjedim s Anom, nalazi se oltar mojih malenih nerođenih mučenika i anđela koji nisu s nama. Nadam se da će Bog biti milostiv prema Ani i darovati joj puno djece, da ću joj ja pritom pomoći svojim molitvama, a svjedočenjem spasiti barem jedan život od užasa pobačaja. Živim u nadi susreta sa svojim anđelima u nebu.

Helien na grobu nerođenih s kćerkom Anom

Helienina kći Ana također je aktivna u pokretu za život. Pomoću ovog QR koda možete pročitati njezin intervju za Hrvatsku katoličku mrežu, u kojem svjedoči koliko ju je majčino iskustvo pobačaja potaklo da se zauzme za svaki nerođeni život. ▶

POSVOJENJE

Devet godina i devet mjeseci čekanja

Piše: Zvonimir Leskovar

Već u ranoj mladosti počeo sam razmišljati o tome kako ću jednog dana imati obitelj. Velikim djelom i zbog svoje obiteljske situacije. Uvijek sam se divio i s čežnjom gledao svoje prijatelje kako uživaju u tom obiteljskom okruženju i maštao kako ću jednog dana imati svoju obitelj. Suprug, djecu. Djecu, jer je nas bilo trojica braće i nisam mogao zamisliti da imamo jedno dijete jer smo se nas trojica, uz sve što bratstvo nosi, izvrsno nadopunjavali. Kao najmlađi znao sam da ću uvijek imati nekoga tko će stati uz mene, tko će me braniti, tko će me čuvati. San je postao java 3. rujna 2011. vjenčanjem u župnoj crkvi Blažene Djevice Marije Žalosne i Sv. Marka Križevčanina. Kao mladi bračni par htjeli smo odmah na početku našeg bračnog života da s njime dođu i djeca. Nekako smo sve podredili tome. Od kupovine stana s dječjom sobom, povećeg auta do imena djece, kvarta koji je primjeren za djecu, dvorišta u kojem će se igrati. Prolazili su dani, mjeseci, a sve kao da je stalo na tome 3. rujnu 2011.

Nekako nakon godinu dana, kad smo vidjeli da nema pomaka, odlučili smo se na prvi korak. Bilo je tu provjera je li sve u redu s našim reproduktivnim organima. Uslijedili su mjeseci naručivanja i čekanja kod jednog specijalista, pa kod drugog, samo kako bismo došli do odgovora na pitanje zašto već u naručju ne držimo komad neba. Nalazi pretraga nisu bili ni preloši, ali ni vrhunski. Odmah smo počeli razmišljati o potpomognutoj oplodnji, više ja nego supruga. Supruga je više vjerovala, ako se treba dogoditi da postanemo roditelji, da će nam Bog onda i podariti dar roditeljstva. Nekako se nisam mogao pomiriti s time da samo trebam čekati. Želio sam odmah nešto poduzeti pa bilo to i potpomognuta oplodnja. No duboko u sebi sam se borio s tim pitanjem je li to ispravno ili nije. Pod svaku cijenu želio sam doći do svog cilja ili, bolje reći, sna da postanem roditelj.

U jednom nam je trenutku bliska osoba napomenula da bismo mogli otići na događaj o prirodnom planiranju obitelji koji je organizirala »FertilityCare Hrvatska«. Dobili smo puno korisnih informacija (preporučam svakome tko se bori s neplodnošću) i ušli smo u sam program. Vjerovali smo da je to put kojim trebamo ići i kojim ćemo doći do cilja.

Obitelj Leskovar

Puni entuzijazma krenuli smo ponovno na sve pretrage koje su se od nas tražile. Ponovno puno naručivanja, pregleda, testova, hormonskih terapija, vitaminskih pripravaka, vođenja kalendara, posjeta bolnici, odlazaka u Sloveniju po lijekove, konzultacija s doktorom iz Irske preko *Skypea* itd. Bili smo upoznati s time i svjesni toga da se to ne može ostvariti preko noći, a da se možda neće ni dogoditi. Ipak, u tome sam vidio našu slamka spasa za koju smo se čvrsto držali. Ljubaznost, toplina i briga voditeljice bile su odlične. U svakom smo je trenutku mogli nazvati, postaviti pitanje i razgovarati s njom. Bila je realna i nije nam davala lažnu nadu. Sa svakim novim mjesecom nadali smo se da je to to, da će se sada dogoditi. Da je to taj trenutak. No uvijek je bilo razočaranje. I tu sam duhovno padao iz mjeseca u mjesec.

Trebalo mi je nekoliko dana da se dignem i ponovnom krenem, a svaki je put to kretanje bilo sve teže i teže. Vjera i nada su kopnile. Tijelo je bilo tu, ali duh i vjera kao da su iščeznule. Sve više sam si počeo postavljati pitanje zašto Bog to dopušta. Zar me ne vidi? Zar ne vidi nas? Zar smo nešto zgriješili a da ni ne znamo pa je ovo kazna koju odrađujemo? Jesmo li opće jedno za drugo? Zašto nas je spojio ako ne želi da imamo dijete? Zašto drugi mogu imati djecu, a mi ne? Opet se u glavi pojavilo pitanje o potpomognutoj oplodnji kao rješenju. I opet sam ja bio taj koji je to poticao. Želio sam prećicom, a Bog je imao plan.

U međuvremenu smo hodočastili u Mariju Bistricu, Međugorje, Fatimu. Htjeli smo i Majci u ruke predati svoje probleme, svoju tugu, svoju bol. Svoj teret na leđima kako bi nas i ona približila svome Sinu. Pohodili smo razne duhovne obnove u Zagrebu i okolici, kao i u Sveticama kod Ozlja, i molili za naše nerođeno dijete. Nekako smo se s tih hodočašća vraćali puni Duha, vjere i nade da će sve biti u redu. Ali dovoljno je malo da se to povjerenje u Njega poljulja i da se počne sumnjati u Njega. U jednom sam trenutku prestao ići i na misu. Namjerno i iz ljutnje. Valjda u želji da Mu dokažem da mogu bez Njega. No svaki bi me put vraćao u svoje stado ne dopustivši mi da se odvojim od Njega i želeći mi dokazati da će sve sjesti na svoje mjesto. Bio sam u du-

hovnom ponoru. Nisam vidio izlaz i teško mi se bilo miriti s time da nikad – ne možda – nego nikad neću biti roditelj. Zavapio sam: *Bože, ako ne želiš da budem roditelj, onda barem makni tu želju od mene. Daj da postanem ravnodušan prema roditeljstvu.* S tom se odlukom bilo teško pomiriti pa sam spas vidio samo u potpomognutoj oplodnji. Ona je bila moje »zlatno tele«. U programu *FertilityCare* ostali smo gotovo četiri godine. Kako se ništa nije događalo, doktor i voditeljica su nam rekli da nema više smisla trošiti vrijeme i novac. Na kraju smo ipak prošli i četiri postupaka potpomognute oplodnje. Odustali smo od svega i ponovno smo ostali sami. Ona i ja. Svaki sa svojim željama i razmišljanjima. Svaki na svome pustom otoku.

Sve više sam si počeo postavljati pitanje zašto Bog to dopušta. Zar me ne vidi? Zar ne vidi nas? Zašto nas je spojio ako ne želi da imamo dijete? Zašto drugi mogu imati djecu, a mi ne?

Početak 2019. godine supruga mi je predložila da posvojimo dijete. Što? Kako? Zašto? Zbog čega? I još dosta drugih pitanja vrzmalo mi se po glavi. Isprva sam se protivio tome i pokušao sam to ignorirati. Staviti to pod tepih. Nisam sebe vidio u tome. Želeći joj udovoljiti, ipak sam pristao da prođemo *Adoptinu* radionicu u trajanju od mjesec dana. U sebi sam jedva čekao da to prođe. Prvi mi je susret bio toliko stresan. Puno ljudi koje ne poznajem, sram što kao mladi par ne možemo imati djece, otkrivanje sebe pred drugim ljudima koje prvi put u životu vidim. Sat kao da je stao. Kao da proživljavam beskrajn dan. Sa svakom novom radionicom vidio sam da nismo jedini, da ima i drugih s istim problemima s kojima se i mi susrećemo osam godina. Bilo je tu mladih parova, starijih parova, samaca, a svi s istim ciljem. Da postanu roditelj.

Po završetku radionice tek nas je čekao težak uspon tijekom kojeg nismo imali jamstva da ćemo doći do vrha. U Centru za socijalnu skrb morali smo proći nekoliko razgovora sa socijalnim radnicama. Prvo zajedno, pa individualno, testiranja, provjera, ispitivanja naših bližnjih, provjera našeg stambenog prostora. Prvi strah koji se pojavio bio je hoćemo li uopće ući u registar posvojitelja. Zatim, nismo li prestari da dobijemo bebu odnosno mlađe dijete, pa procedura zna potrajati godinama, potrebno je poslati dobra motivacijska pisma na svaki centar zasebno gdje se moramo predstaviti, a nema nekog pravila kod odabira. Vjeru da ćemo biti odabrani nisam imao, već sam ovo shvatio kao obavljanje

posla. Projekt koji ima svoj početak i neriješen kraj. U svojim sam molitvama trgovao s Bogom moleći Ga, ako dobijemo bebu prirodnim putem, da ćemo onda sigurno posvojiti drugo dijete. Bližio se kraj 2020. godine kad nam je javljeno da smo uneseni u registar potencijalnih posvojitelja. Prva pozitivna vijest u ovih već devet godina. Iako dalje nisam očekivao ništa. Niti sam se nadao niti sam vjerovao da će se išta dogoditi.

Jedan poziv u studenome 2020. promijenio je sve. Baš sve. Iz temelja. Iz Centra za socijalnu skrb zvali su me 16. studenog 2020. i rekli da smo pozvani na razgovor kao potencijalni posvojitelji. Muk. Jedva sam uspio gospođi s druge strane žice prozboriti da moram pitati suprugu jesmo li još uvijek zainteresirani. Ostao sam zakopan kao prometni stup pokraj ceste. Mozak kao da je stao. Noge se nisu mogle pomaknuti. Nisam znao da vjerujem ili da ne vjerujem. Je li to neka neslana šala? Zašto su mene zvali? Zašto nisu zvali suprugu? Jesam li nam umanjio šanse odgovorom da moram pitati suprugu jesmo li još uvijek zainteresirani?

Dana 19. studenog 2020. bili smo na razgovoru. Najteži razgovor u životu. Strah, trema, iščekivanje, ispred nas stručnjaci koji nas procjenjuju hoće li baš nama povjeriti komadić neba, jesmo li mi pravi izbor za roditelje toga djeteta. Kako sjediti, koga gledati, kako odgovarati? Tko da više govori: supruga ili ja? Hoću li pogriješiti, hoću li nešto krivo reći, hoću li nekog u razgovoru zakinuti, hoću li ja njima postaviti prava pitanja? Nakon obavljenog razgovora sve smo stavili u Božje ruke. Rekli su nam da će nam javiti kroz nekoliko dana neovisno o tome jesmo li ili nismo odabrani kao potencijalni posvojitelji. Ovih devet godina je bilo ništa u odnosu na iščekivanje toga telefonskog poziva. Kako je 19. studenog 2020. bio četvrtak, očekivao sam da će nas zvati tek idući tjedan. Ni slutio nisam da će 20. studenog 2020. biti dan kojeg ću se sjećati cijeli život. Tog smo dana dobili najljepšu vijest koju smo čekali još od 3. rujna 2011. godine.

Izabrali su nas kao buduće roditelje bebe starosti nepuna četiri mjeseca. Radosti, ushićenju nije bilo kraja. Iako nisam vjerovao sve dok svoju kćer nisam prvi put uzeo u naručje. I dok su se emocije slijegale i dok sam pokušavao racionalno razlučiti što se to dogodilo i dalje ne vjerujući da sam upravo postao otac, supruga je ušla u sobu na gornjem katu kuće njezinih roditelja gdje sam ležao i samo mi pružila test za trudnoću. Pozitivan. Čudo. Danas naše djevojčice imaju tri i pol te dvije i pol godine. Nakon toliko suza, sumnji, strahova, izgubljenih nada, neprospavanih noći, nevjerovanja, zaobilaznih puteva shvatiš: »Ta Bogu ništa nije nemoguće.« Iako možda nisam zavrijedio naša dva prekrasna anđela, uvidio sam koliko je Bog velik i milostiv. Znam i vjerujem da je ovo Njegovo čudo.

Obitelj Leskovar član je »Josipovih obitelji«, hrvatske udruge koja služi kao potpora posvojiteljima i udomiteljima. Pomoću ovog QR koda možete saznati više o ovoj udruzi koja iz mjesec u mjesec sve više raste.

NAŠI MOLITELJI

Bože, što želiš od mene?

Piše: Lucija Salaić

Zovem se Lucija, imam 28 godina i rođena sam u Zagrebu, a Božji putevi doveli su me u Tovarnik pokraj Vukovara gdje sada živim i imam svoju obitelj.

Kao dijete odrasla sam u velikoj obitelji koja je s vremenom prestala funkcionirati. Božjom milošću više ne osjećam tjeskobu kad pomislim na svoje djetinjstvo. Ostavljeni od oca, morali smo brzo odrasti i prihvatiti životne realnosti koje su nas dočekale. Uz dvije sestre i brata moje se odrastanje zbivalo jako brzo. Svatko od nas živio je neke svoje samostalne živote tako što smo duhom bježali od kuće i tražili mir u nekim drugim smjerovima. Ja sam mir tražila u glazbi i izvanstavnim aktivnostima. Sve predstave i priredbe okupirale su svu moju pozornost. S vremenom se u meni gomilala mržnja i niz pitanja na koje nitko nije znao odgovor. Nebeski Otac bio mi je tako nepoznat i stran. Kako me On može voljeti kad me stvorio i postavio u ovu situaciju, u kojoj sam ostavljena i nebitna, dijete koje luta? Kako si to mogao napraviti? Kakva je to ljubav?

Maltretiranje i zlostavljanje trajalo je osam godina. U tom sam razdoblju krenula u srednju školu i dalje tragala za odgovorima na svoja pitanja. Moja mama možda tada nije znala na njih odgovoriti, ali me čekala raširenih ruku i s toplim zagrljajem, unatoč svojim bolima i trpljenjima, unatoč svojoj zbunjenosti. Bog je bio strpljiv i čekao, a ja sam išla na misu dva-tri puta godišnje, kad se moralo. Svaka duhovna istina u meni izazivala je nemir. Sve spoznaje koje su dobivale moje sestre ili mama, u meni su izazivale pobunu. Budući da sam živahne naravi, moje je delikventno ponašanje bilo sve gore. No Bog je bio strpljiv...

Jedne sam noći toliko plakala u svome krevetu dok sam slušala nemir u kući. U sebi sam molila Isusa da me spasi. Ponovila sam »Isuse, dođi!« 1000 puta. U jednom trenu više ništa nisam čula. Prestalo je udaranje i vikanje, prestali su moji i bratovi jecaji u sobi, prestalo je moje lupanje srca od kojeg se treslo cijelo tijelo. Sve je prestalo. A ja? Osjećala sam se kao da lebdim. Došao je Isus, On me držao za ruku i u meni je svirala ona pjesma koju smo davno učili na vjeronauku: *Isuse, volim Te*. Nakon te noći ja sam znala da nisam sama. Znala sam da nitko od nas nije sâm. Htjela sam da me Isus ponovno drži za ruku. Nedugo nakon toga nekako smo svi zajedno došli u Tabor. Imala sam svega 12-13 godina.

Lucija Salaić sa suprugom Josipom

Ponovno sam osjetila tu milost i Isusovu ruku. Kroz odrastanje tragala sam za tim osjećajem dok nisam spoznala da takvo što daje samo Bog. Do te sam spoznaje još mnogo puta padala i bila ostavljena i povrijeđena od prijatelja i bližnjih.

Jedno je ljeto sestra volontirala u Gunji. Pomaganje i rad uvijek su bili nešto što me pokreće i što mi je davalo smisao. Priključila sam se i uspjela otići u Gunju na sedam dana u izvanredni termin i osjetiti Duha Svetoga, pružiti ruku koju je strpljivo čekao moj Isus. Uz molitve, mise i težak fizički rad imali smo i dežurstva pred Presvetim. Tako je nas petero klečalo na hladnom betonu, krvavih žuljeva na rukama, pred Isusom. »Isuse,« zavapila sam, »pa ja nemam ništa da Ti dam. Isuse, umorna sam, izgubljena. Što hoćeš od mene, reci mi. Ja se dajem u Tvoje ruke.« A Isus je rekao: »Tvoje srce. To je sve što trebaš. Otvori ga za mene, hoćeš li?« Od tada moje traganje ne prestaje. Upoznali smo se, a On je krenuo puniti sve one rupe u srcu koje su bile dugo prazne i produbljivale se.

Po završetku srednje škole nisam upisala željeni fakultet, a za izvanredni studij jednostavno nisam imala financijsku podršku. Odlučila sam raditi kako bih zaradila za fakultet i otići u bilo koji kraj domovine samo da studiram ono što želim. Ja, sama sa svojim Gospodinom, ovisna ni o kome, samo o Njemu. To je bila godina prekretnica kad sam odlučno napustila i odsjekla sve repove iz prošlosti, sve navezanosti i loša prijateljstva, sve navike i svjetovne čežnje. Obavila sam životnu ispovijed, krenula u duhovne vježbe i svaki dan išla na mise mladih. Počela sam moliti za budućeg muža, za svoje poslanje. Moj duh je lebdio, blizina Duha Svetoga je bila opipljiva svakoga dana, živjela sam za sadašnjost. Znajući da sam

čudesno stvorena, svjesna svega što jesam i što mi je darovano i napokon puna zahvalnosti.

Kako se približavala nova akademska godina, stvari su se sve više slagale tako da je bilo jasno da ću morati polaziti fakultet na potpuno drugom kraju države, u Vukovaru. Naravno, mama je bila u strahu i nikako joj se nije svidjela ta ideja. No rekla sam: »Bože, ako me šalješ, ja idem.« No kako ću znati koja je Njegova volja? Dotad su sva moja ljetovanja bila ili s obitelji ili s nekim prijateljima. Ovo sam ljeto znala da to mora biti drukčije. To je moje ljeto odluke. Prijavila sam se na Modrave, kamp radničke i studentske mladeži. Te je godine slogan kampa bio »Ti si mene prvi ljubio«. Znala sam da će mi Bog sigurno tamo progovoriti. Otišla sam sasvim sama jer sam željela ići i potražiti odgovor na svoje pitanje: »Bože, što želiš od mene? Želiš li me u Vukovaru?«

Jedne smo večeri razmatrali Božju volju u našem životu. Mislim si, kao naručeno za mene. Zadatak je bio konkretizirati pitanje na koje želimo da nam Bog odgovori. I opet, pa ovo je ono po što sam došla. Želim čuti odgovor. Tog su jutra naši animatori vrijedno radili i pripremali citate iz Biblije koje su nam podijelili nakon večernjih susreta. Podijelili smo se u parove i nosili svoje smotuljke s citatima u džepu. Na osami u paru jedno smo drugome naglas postavili pitanje, kao da govorimo s Gospodinom, i pročitali citat iz Biblije koji je trebao sadržavati odgovor. Dečko koji je bio sa mnom u paru držao je smotuljak s odgovorom na moje pitanje, a ja sam njemu čitala njegov odgovor sa svoga papira. Neka mi ne zamjeri ako ovo čita, ali uopće se ne sjećam što je on pitao. Međutim, moje je pitanje bilo jasno: »Bože, trebam li ići u Vukovar?« Kad sam izustila svoje pitanje, on je u jecaju počeo čitati: »Jahve, reče Abrahamu: "Idi iz zemlje svoje, iz zavičaja i doma očinskog, u krajeve koje ću ti pokazati. Velik ću narod od tebe učiniti, blagoslovit ću te, ime ću ti uzveličati, i sam ćeš biti blagoslov. Blagoslivljat ću one koji te blagoslivljali budu, koji te budu kleli, njih ću proklinjati; sva plemena na zemlji tobom će se blagoslivljati"« (Post 12, 1–3). Plakali smo tako neko vrijeme ispod masline jer je Božja prisutnost bila toliko stvarna i čudesna. Otišla sam, upisala fakultet i dalje tragala za pravim putem prema Gospodinu.

Htjela sam u zahvalu nešto učiniti za Boga. Preko puta fakulteta nalazi se bolnica, a ispred nje su ljudi molili kronicu u sklopu inicijative »40 dana za život«. Rekla sam: »Da, Bože, to je to. Tu ću zahvaliti za sve što si mi učinio.« No Gospodin je bio toliko velik i milosrdan da je u toj mojoj zahvalnosti Njegova kiša milosti i darova samo rasla. Dok sam kao jedina mlada djevojka molila sa starijim gospođama, načula sam kako pričaju o mladima i noćnom bdjenju. Naravno da sam se htjela priključiti, ne misleći na

svoju sigurnost i koliko je zapravo opasno stajati usred nepoznatog grada i usred noći. Moja mama mi je, naravno, to napominjala u više navrata i kako to uopće nije pametno, ali ja sam svejedno otišla. Nisam je poslušala, a ona je znala da me nebeski Otac čuva i da napokon radim što On od mene treba.

Htjela sam u zahvalu nešto učiniti za Boga. Preko puta fakulteta nalazi se bolnica, a ispred nje su ljudi molili kronicu u sklopu inicijative »40 dana za život«. Rekla sam: »Da, Bože, to je to.«

Trebalo se za to bdjenje i prijaviti pa sam nekako našla broj koordinatora. Nazvala sam, a s druge je strane bio neki ljutit dečko, potpuno zbunjen što se netko novi prijavljuje jer su jedva pokrivali to noćno bdjenje, a on je tamo stajao satima. Od tog je poziva moje srce toliko ubrzano kucalo da sam sama sebi išla na živce jer sam si obećala da će moj idući dečko biti moj muž i da ne želim nikakva udvaranja u ovome gradu. Ne želim niti pričati i s kim. Moje srce mora biti čisto, a to mogu samo ako se ne zaljubim. Ali jesam, zaljubila sam se, a i on se zaljubio. Hodali smo čisto šest mjeseci, a onda smo na Cvjetnicu klečali pred Gospom u svetištu u Ilači i on je počeo moliti naglas. Moj Josip me zaprosio.

Nakon šest mjeseci zaruka isplanirali smo naše vjenčanje i sklopili sakrament pred Bogom. Danas je on muž kojeg neizmerno volim i poštujem. Čovjek s kojim putujem prema Gospodinu već sedam godina. Dragi Bog darovao nam je četvero mališana koji ispunjavaju naš život i uče nas bezuvjetno ljubiti, uče nas kako se približiti Stvoritelju. Moj put i moje obraćenje nije završilo. Štoviše, ono je tek započelo.

Lucija i njezin suprug Josip kod Pape Franje

Bog obitelji Salaić nije darovao samo višečlanu obitelj nego i obiteljski obrt. Pomoću ovog QR koda ili preko stranice www.vucreator.hr možete saznati više o njihovoj poslovnoj pustolovini izrade dječjeg namještaja po mjeri.

SVJEDOČANSTVO

Marija Šimičić: Na putu u moju Obećanu zemlju

Odmalena sam imala usađenu duboku čežnju da nađem nekoga tko će me voljeti baš onakvu kakva jesam. Bila je to istinska čežnja za ljubavlju i prihvaćanjem. Tek kasnije, nakon obraćenja, shvatila sam da je to čežnja za Božjom ljubavi, ali i za ljubavi muškarca, s kojim ću se moći ostvariti kao supruga i majka. Bila sam analitično i osjetljivo, nasmijano dijete, no duboko u nutriini osjećala sam veliku odbačenost. Ona se u mene uvukla u obliku straha od odbacivanja pa sam na sebe navukla masku uspješnog djeteta, u svemu poslušnog.

Kroz život sam, sad mi je tek jasno, odbacivala svoju ženstvenost. Bilo mi je teško prihvatiti sebe kao djevojku, žensku osobu, a pod utjecajem društva, ta se želja za prihvaćanjem pretvorila u stav da neću moći biti ljubljena i prihvaćena ako se ne upuštam u predbračne odnose. Kad sam upisala fakultet, u mojoj se obitelji dogodila kriza i svi smo jako trpjeli zbog narušenih međusobnih odnosa. Pobjegla sam u jednu vezu koja je dugo potrajala misleći da će ona riješiti moje probleme ako budem imala predbračne odnose s tadašnjim momkom. No pokazalo se upravo suprotno: ja sam se sve više povlačila u sebe i imala još više pitanja, krivnje i odijeljenosti od Boga s kojim sam nekoć imala dobar odnos. Lagala sam da sam sretna i to sam radila godinama.

Sve do jednog trenutka kad sam, sjećam se, u kratkoj molitvi prije spavanja dopustila Bogu da uđe i u moju spolnost – ono što sam zloupotrebljavala dugo vremena. Stvari su se tako poslagivale da sam postajala sve nesretnija u vezi, počela jako strahovati od nesretnog braka, a jednu sam večer usnula Isusa kako me gleda iz lađe na uzburkanom moru i govori: »Marija, pripremi se. Ti i Ana (moja sestra) idete prve.« Ja sam mislila da ćemo umrijeti (smijeh), no nas dvije smo se nakon nekoliko mjeseci obratile na videu o pobačaju na *YouTubeu*. Pala sam na koljena, pokajala se i vratila Bogu u zagrljaj. Odlučila sam živjeti čisto, bez predbračnih odnosa, te se ubrzo nakon toga moja veza raspala.

Počela sam moliti za muža koji će htjeti tako hodati i ljubiti Boga. U svojoj patnji zbog prekida, Gospodin je dopuštao da se razvijam kao osoba. Jedan glasić mi je govorio da molim kako bi me Bog pripremio za brak, no tog sam se jako bojala i zanemarivala taj poziv. Nakon nekoliko godina molitve, svog sam muža upoznala na isusovačkom kampu Modrave.

Marija Šimičić sa suprugom i sinom

Iako je on tamo bio zaljubljen u jednu djevojku, a ja u druga dva dečka (smijeh), zadnju smo večer pričali o različitim životnim stvarima i uvidjeli da imamo puno toga zajedničkog, no ni dalje nismo slutili da smo jedno za drugo. Samo znam da, kad god sam ga vidjela, željela sam pobjeći, a nije mi bilo jasno zašto. Danas mi je jasno zašto. Zbog svih situacija koje su me u životu povrijedile, oko svog sam srca postavila tolik zid da ga nitko nije mogao preskočiti.

Brak nam je svako malo bio u krizi: sve sam doživljavala kao napad na sebe, stalno smo se svađali, mržnja i bijes vrcali su iz mene, a trudnoće, koju smo očekivali, nigdje na vidiku.

Našli smo se u Zagrebu na kavi i uskoro prohodali jer sam u njegovu srcu prepoznala karakteristike muža za kojeg sam molila, a on svoje buduće žene. No tu počinje naš križni put. Zanimljivo, moj muž je molio za ženu na kojoj ima puno posla (smijeh) pa je naše hodanje za njega bio herojski podvig. Naime, ubrzo sam počela padati u strahove, depresije, napadaje panike i želju da pobjegnem od njega. Stalno me pratila sumnja da sam pogriješila u odabiru budućeg muža, a ljubav koju mi je pokazivao mene je odbijala. Emocije su mi bile u potpunom kaosu i bilo je potrebno puno muke ispričati mu svoja unutarinja stanja jer su ona i njega znala jako povrijediti. Unatoč tome, on nije odustajao od mene, iako smo zajedno molili da nas Bog razdvoji ako nismo jedno za drugo.

Vjenčali smo se, no moja depresija i anksioznost su se pojačavale. Unutarnja srdžba i sve što sam godinama potiskivala počelo je izlaziti van. Mislila sam da će me čisto hodanje osloboditi patnje i straha od nesretnog braka, no Bog je imao drukčiju pedagogiju. Morala sam proći kroz svoje strahove, patnje i boli te potražiti pomoć. Brak nam je svako malo bio u krizi: sve sam doživljavala kao napad na sebe, stalno smo se svađali, mržnja i bijes vrcali su iz mene, a trudnoće, koju smo očekivali, nigdje na vidiku. Također, nikako se nisam mogla prihvatiti kao majka. Mislila sam da ću uništiti svoje dijete i taj me strah blokirao da ostanem trudna.

Nikako se nisam mogla prihvatiti kao majka. Mislila sam da ću uništiti svoje dijete i taj me strah blokirao da ostanem trudna.

Mnogo mi je pomogao pater s kojim sam prolazila stvari iz prošlosti, ali i zamršene duhovne situacije iz obitelji. I napokon sam došla k sebi te nakon godinu i pol b(m)raka (smijeh) prvi put ostajem trudna. No ostvario se jedan od mojih strahova: izvanmaterična trudnoća. Opet sam upala u očaj koji je trajao pune dvije godine i zbog straha nisam htjela ponovno zatrudnjati...

U međuvremenu smo se uključili u molitvenu zajednicu Svete Obitelji u Osijeku, gdje živimo. Odlučila sam služiti u slavljeničkom timu. Kad je prošao period očaja, rekla sam Bogu da sam spremna na trudnoću makar se dogodio isti scenarij. I uspjela sam zatrudnjati, ali ovaj se put dogodio spontani pobačaj. No Bog je mojoj buntovnoj duši u toj situaciji udijelio jednu milost. Na hodniku ginekologije sam počela slaviti Boga za poteškoće koje prolazim i zahvaljivati Mu, unatoč okolnostima. Isplakala sam se, no dobila toliku utjehu i spoznaju da sve što prolazim nosi toliko duhovni blagoslov da bi mi netko bio pozitivno zavidan na milostima koje će iz nje proizaći. Također, da u životu neću biti lišena patnje i boli, no da će Bog uvijek biti tu za mene i pripremati mi put. I da neću biti kušana preko mjere. Opet sam tražila i psihološku i liječničku pomoć. U tome mi je puno pomogla prijateljica koja je još od početka mogla braka vidjela da sam u velikoj psihološkoj potrebi.

Ubrzo nakon toga, suprug i ja se uključujemo u program *FertilityCare*, u kojem se radi na poboljšanju

ženina zdravlja kako bi ona na prirodan način ostala trudna jer nam umjetna oplodnja nije bila opcija. Tad nam se dogodio još jedan spontani pobačaj, no shvatila sam kako se Boga slavi i u nevolji i tuga je bila rukom odnesena odmah sljedeći dan, a vjera je rasla. Također smo bili potaknuti imenovati našu djecu na nebu, ali smo i čvrsto vjerovali da ćemo biti roditelji i djece na zemlji. Odabrali smo imena Emanuel i Veronika, čuvajući ih u tajnosti.

Sa zajednicom smo se uputili u Međugorje s nakanom da nam Bog potvrdi imena koja smo odabrali. Na putu prema Križevcu, prijatelj nam je pristupio i rekao da je po daru spoznaje dobio u molitvi da nam Bog priprema sina i da mu damo ime Emanuel! A prijateljica nam je po istom daru rekla da joj je Bog progovorio za našu kćer na 6. postaji križnog puta (Veronika pruža Isusu rubac)! Bili smo presretni! Nakon ukupno dvije godine u programu *FertilityCare*, s ponosom mogu reći da smo zatrudnjeli i rodio se naš Emanuel – ljubljeni sin koji je nedavno navršio godinu dana.

Gledajući unazad, mogu samo zahvaliti Bogu na nježnosti i brizi i koliko Mu je bilo stalo da prvo ja budem dobro. Obnavljao me psihički, fizički i duhovno kako bi se ispunila želja moga srca za sretnim brakom i majčinstvom. Odlasci silnim liječnicima, svećenicima, psihoterapeutima, potpora muža, obitelji i prijatelja bili su Božje sredstvo kako to i postići. Uistinu, na meni je bilo (i još ima) mnogo posla, ali mi Bog pokazuje da sam ljubljena kći i da Mu je stalo da budem sretna. To me oslobađa i ohrabruje na putu u moju Obećanu zemlju. Neka Mu je na tome hvala i slava! Amen.

Marija sa sinom Emanuelom

Marija i njezin suprug članovi su molitvene zajednice Svete Obitelji iz Osijeka. Pomoću ovog QR koda možete pogledati Marijino svjedočanstvo hoda s Gospodinom nastalo u sklopu molitvene zajednice.

7. utrka za ŽIVOT

+ DJEČJA
UTRKA
u 9:30 sati!

Subota, BUNDEK - LJETNA
POZORNICA

21. rujna 2024. u 10 sati

• 5000 m • 10000 m • start/cilj: kod ljetne pozornice

*Trči za život i pomoz
nerođenima, trudnicama
i majkama!*

10 HRVATSKA ZA ŽIVOT
GODINA

PRIJAVE SU OTVORENE!

- 5 km - <https://stotinka.hr/hrv/utrka/6662>
- 10 km - <https://stotinka.hr/hrv/utrka/6663>
- DJEČJA UTRKA - <https://forms.gle/TgLSZGyJdPfgKLko7>
- na dan utrke od 8:45 do 9:45 sati